

Efficiënter Duits burgerlijk procesrecht

Minder dweilen met de kraan open

Zeger Luyendijk, Berlijn

Het Duitse civiele procesrecht (ZPO – Zivil Prozess Ordnung) is aanzienlijk doorzichtiger en efficiënter sinds de omvangrijke hervorming in 2001, constateert een commissie onder leiding van prof. dr. Christoph Hommerich en prof. dr. Hanns Prütting. Op alle belangrijke hervormde terreinen zijn de gewenste effecten bereikt: conflicten worden sneller en met aanzienlijk minder druk op het justitiële apparaat opgelost, bovendien heeft de burger meer rechtszekerheid verkregen. De commissie zette een aantal statistieken op een rij en ondervroeg rechters en advocaten over de werking van de hervormde ZPO.

De Duitse Bondsdag wilde vijf jaar geleden civiele conflicten zo lang mogelijk uit de rechtszalen houden en daar waar het niet anders kon de rechtsgang zo kort mogelijk maken. Strijdende partijen werden aangemoedigd in een vroeg stadium tot een akkoord te komen door de invoering van een verplichte *Güteverhandlung*, een kort onderonsje tussen rechter en partijen die voorafgaat aan de formele behandeling van het conflict. Rechters zijn er volgens de onderzoekscommissie enthousiast over. Zij menen overigens dat de kans niet toeneemt dat een conflict erdoor wordt opgelost, al leidden de 'Güteverhandlungen' tot bijna 10 procent meer schikkingen.

Als zeer positief ervaren rechters en advocaten ook de mogelijkheid om schriftelijk een schikkingsvoorstel in te dienen. Hier van werd door maar liefst 98 procent van de rechters een of meerdere keren gebruik gemaakt en het leidde in 71 procent van de gevallen tot succes.

Advocaten zijn te spreken over de verplichting voor rechters in eerste instantie duidelijker en nadrukkelijker partijen aanwijzingen te geven tijdens een behandeling

(*hinweispflicht* – attenderingsplicht). De bedoeling hiervan was de medeverantwoordelijkheid van de rechter te vergroten voor de feitelijke en juridische verheldering van de conflictstof. De rechter moet in een vroeg stadium wenken geven en deze uitvoeriger dan tot dan toe verplicht was documenteren. Réchters zijn anders dan advocaten verdeeld over het nut hiervan. Het percentage zaken dat in hoger beroep gaat is echter duidelijk gezakt, met name bij het *Amtsgericht* (min zes procent in twee jaar). Advocaten zijn ook tevreden met de invoering van alleenzittende rechters in tweede instantie, in plaats van de meervoudige kamers waar de civiele beroepszaken automatisch nog eens dunnetjes werden overgedaan. De alleenzitters oordelen aanzienlijk sneller en houden de gang van zaken strakker in de hand. Verreweg de meeste advocaten (48 procent) onderschrijven dit, en vinden bovendien dat de unus iudex zich beter heeft voorbereid en met een grotere zorgvuldigheid voor een 'duidelijker, economische en ongecompliceerde' procesvoering zorgt.

ALLEEN PRINCIPIËLE ZAKEN

Het is nu niet meer mogelijk om de hele zaak in tweede feitelijke instantie nog eens dunnetjes over te doen. Een verslag van de eerste instantie vormt de basis in het hoger beroep; slechts in uitzonderingsgevallen worden nieuwe feiten toegelaten. Uitzichtloze beroepszaken kunnen zonder opgaaf van redenen worden geweigerd – deze regeling leidde de afgelopen vijf jaar tot een forse vrijwillige terugname van het aantal ingediende beroepszaken. Tegen een afwijzing kan overigens beroep worden aangetekend.

Het grootste succes heeft echter de maatregel gehad die cassatie beperkt heeft tot zaken die principiële betekenis hebben voor het recht en de eenheid in de rechtspraak. Vóór 2001 kwamen zaken met een *Streitwert* vanaf 60.000 DM voor cassatie in aanmerking, wat door de meeste Duitse juristen als volstrekt onzinnig werd afgedaan. De grote winst bij het stroomlijnen van de civiele rechtsspraak zou juist bij de lawines van gelijksoortige, kleine zaken behaald kunnen worden die dagelijks veel tijd,

energie en geld opslokten en nooit werkelijk *grundsätzlich* bekeken waren.

Door de nieuwe wet heeft het Bundesgerichtshof de afgelopen vijf jaar een aantal opmerkelijke uitspraken gedaan die veel (rechts)onzekerheid heeft weggenomen en uit veel conflictstof de angel heeft gehaald – bijvoorbeeld in huur-zaken en bij koop- en verkoopkwes-ties. Zo zijn veel kranen dichtgedraaid waaronder de Duitse justitie eindeloos stond te dweilen.

men moet deze apparat einfach afslanken!
als éne rechter zoveel beter is als drie,
waarom gaan wij dan niet
verder op de ingeslagen weg?

